

SPIS TREŚCI

Od Wydawcy	10
Wstęp	11
Autorzy tomu	17

ROZDZIAŁ 1

Andrzej Obrębowski

Biologiczne podstawy mowy	23
1.1. Wprowadzenie	23
1.2. Zasadnicze kanały informacyjne w mechanizmie werbalnego porozumiewania się	24
1.3. Część nadrzędna układu nerwowego w procesie komunikacji werbalnej	27
1.4. Część eferentna procesu komunikatywnego	31
1.5. Układ autonomiczny i układ limbiczny w procesie komunikatywnym	32
1.6. Uwagi końcowe	34
Pytania i polecenia kontrolne	34

ROZDZIAŁ 2

Bożena Wiskirska-Woźnica

Medyczne źródła logopedii – foniatria i podstawy audiologii	36
2.1. Wybrane zagadnienia z anatomii i fizjologii narządów głosu i mowy	36
2.2. Zasady poprawnej emisji głosu	37
2.3. Rehabilitacja foniatryczno-logopedyczna w zaburzeniach głosu	39
2.4. Słuch a zaburzenia głosu i mowy	41
Pytania i polecenia kontrolne	45

ROZDZIAŁ 3

Elżbieta Ronin-Walknowska

Rozwój języka i jego funkcji w życiu płodowym	47
3.1. Budowa anatomiczna języka	47
3.2. Obrazowanie struktur anatomicznych płodu i ich funkcji <i>in utero</i>	53
3.3. Neurobiologiczne podstawy rozwoju aktywności ruchowej płodu	54
3.4. Znaczenie kliniczne obrazowania języka w życiu płodowym	59
Pytania i polecenia kontrolne	60

ROZDZIAŁ 4

Iwona Domżańska-Popadiuk

Wpływ stanów chorobowych u noworodka na rozwój mowy	62
4.1. Okres płodowy	62
4.2. Zaburzenia okołoporodowe	62
4.3. Wcześnieństwo i niska urodzeniowa masa ciała	64

4.4. Okres noworodkowy	65
Pytania i polecenia kontrolne.	66

ROZDZIAŁ 5

Ewa Pilarska

Neurologiczne podstawy zaburzeń mowy u dzieci	68
5.1. Wprowadzenie	68
5.2. Rozwój osobniczy ośrodkowego układu nerwowego	68
5.3. Struktury anatomiczne warunkujące mowę	71
5.4. Przebieg (etapy) rozwoju mowy	75
5.5. Rozwój dominacji mózgowej	75
5.6. Przyczyny opóźnienia rozwoju mowy	76
5.7. Uszkodzenie i dysfunkcje układu nerwowego a zaburzenia mowy	77
5.8. Podsumowanie	81
Pytania i polecenia kontrolne	81

ROZDZIAŁ 6

Jolanta Wierzb

Zaburzenia mowy u dzieci z wadami genetycznymi	83
6.1. Wprowadzenie	83
6.2. Podstawowe terminy genetyczne. Zasady dziedziczenia chorób genetycznie uwarunkowanych	84
6.3. Wybrane zespoły genetyczne upośledzające zdolności komunikowania się dziecka	87
6.4. Podstawowe wady rozwojowe i ich wpływ na dalszy rozwój dziecka	98
6.5. Poradnictwo genetyczne i zasady opieki nad pacjentem ze schorzeniem uwarunkowanym genetycznie	101
Pytania i polecenia kontrolne	103

ROZDZIAŁ 7

Jerzy Kuczkowski

Anatomia i fizjologia obwodowego i ośrodkowego narządu mowy.	
Patofizjologia narządu mowy	104
7.1. Wprowadzenie	104
7.2. Obwodowy narząd mowy	104
7.3. Ośrodkowy narząd mowy	125
7.4. Patofizjologia mowy	129
7.5. Podsumowanie	139
Pytania i polecenia kontrolne	139

ROZDZIAŁ 8

Beata Siebert, Barbara Kamińska

Wybrane zagadnienia z anatomii i fizjologii układu stomatognatycznego.	
Układ stomatognatyczny a artykulacja	141
8.1. Wprowadzenie	141
8.2. Kształtowanie się w rozwoju osobniczym układu stomatognatycznego i jego rola w rozwoju artykulacji	141
8.3. Relacje określające normy i typy okluzji	149
8.4. Etiologia wad zgryzu	151

8.5. Zaburzenia szczękowo-zgryzowe	157
8.6. Nieprawidłowości zębowe	162
8.7. Wady zgryzu a wymowa	163
Pytania i polecenia kontrolne	165

ROZDZIAŁ 9

Jerzy Kuczkowski

Logopedyczne aspekty przerostu pierścienia chłonnego gardła	167
9.1. Wprowadzenie	167
9.2. Anatomia i fizjologia gardła	167
9.3. Przerost migdałków pierścienia chłonnego gardła	171
9.4. Wpływ przerostu migdałków pierścienia gardłowego na artykulację	172
9.5. Podsumowanie	174
Pytania i polecenia kontrolne	174

ROZDZIAŁ 10

Waldemar Narożny, Marta Szmał

Zaburzenia mowy w dysfagii	176
10.1. Wprowadzenie	176
10.2. Anatomia gardła	176
10.3. Fizjologia połykania	176
10.4. Zaburzenia połykania (dysfagia)	178
10.5. Podsumowanie	184
Pytania i polecenia kontrolne	184

ROZDZIAŁ 11

Barbara Ostapiuk

Ankyloglosja jako przyczyna artykulacyjnych trudności	186
Pytania kontrolne	210

ROZDZIAŁ 12

Krystyna Serkies

Choroby nowotworowe głowy i szyi a zaburzenia mowy	212
12.1. Dane ogólne	212
12.2. Ogólna charakterystyka wybranych raków głowy i szyi	215
12.3. Zaburzenia mowy w nowotworach głowy i szyi	219
12.4. Wpływ zaburzeń mowy na jakość życia chorych na nowotwory głowy i szyi ...	224
12.5. Podsumowanie	225
Pytania i polecenia kontrolne	225

ROZDZIAŁ 13

Anna Sinkiewicz, Hanna Mackiewicz-Nartowicz

Rehabilitacja głosu i mowy po operacjach krtani	227
13.1. Wprowadzenie	227
13.2. Rehabilitacja głosu po operacjach fonochirurgicznych krtani	228
13.3. Rehabilitacja głosu po operacjach krtani z powodu raka	230
13.4. Rehabilitacja głosu i mowy po operacji całkowitego wycięcia krtani	232
13.5. Głos i mowa przetykowa	233
13.6. Głos i mowa przetokowa	234

13.7. Elektroniczne aparaty dźwiękowe	236
Pytania i polecenia kontrolne	238

ROZDZIAŁ 14

Danuta Pluta-Wojciechowska

Anatomiczno-czynnościowe uwarunkowania mowy rozszczepowej	240
14.1. Wprowadzenie	240
14.2. Istota wady rozszczepowej	240
14.3. „Mowa rozszczepowa” i „twarz rozszczepowa”	241
14.4. Dynamika zmian warunków anatomiczno-czynnościowych	243
14.5. Czas postnatalny po operacji podstawowej / operacjach podstawowych	254
14.6. W kierunku diagnozy warunków anatomiczno-czynnościowych w wadzie rozszczepowej	260
Pytania i polecenia kontrolne	261

ROZDZIAŁ 15

Katarzyna Kaczorowska-Bray

Biologiczne podłoże zaburzeń mowy u osób z niepełnosprawnością intelektualną	263
15.1. Epidemiologia	263
15.2. Definicja	264
15.3. Etiologia	268
15.4. Zaburzenia komunikacji językowej u osób z niepełnosprawnością intelektualną	272
15.5. Sprawności biologiczne w grupie osób z niepełnosprawnością intelektualną	273
15.6. Zaburzenia kompetencji językowej i komunikacyjnej oraz odpowiadających im sprawności w grupie osób z niepełnosprawnością intelektualną	278
Pytania i polecenia kontrolne	284

ROZDZIAŁ 16

Mirosław Michalik

Biologiczne uwarunkowania rozwoju i zaburzeń mowy w mózgowym porażeniu dziecięcym	286
16.1. Wprowadzenie	286
16.2. Mózgowe porażenie dziecięce – definiowanie dziedziny	287
16.3. Rozwój i funkcjonowanie sprawności motorycznych w mózgowym porażeniu dziecięcym	292
16.4. Rozwój i funkcjonowanie zmysłów w mózgowym porażeniu dziecięcym a nabywanie mowy	299
16.5. Sprawność intelektualna w mózgowym porażeniu dziecięcym a nabywanie mowy	305
16.6. Dyzartria o podłożu mózgowego porażenia dziecięcego	307
16.7. Podsumowanie	308
Pytania i polecenia kontrolne	309

ROZDZIAŁ 17

Jacek J. Bleszyński

Biologiczne uwarunkowania rozwoju komunikacji – mowy i języka dzieci z całościowymi zaburzeniami w rozwoju: autyzmem i zespołami ze spektrum autyzmu.	311
17.1. Diagnoza i różnicowanie zaburzeń autystycznych	311
17.2. Teorie i uwarunkowania zaburzeń autystycznych	311

17.3. Autyzm jako choroba / zaburzenie rozwojowe – rozpoznanie autyzmu	324
Pytania i polecenia kontrolne	329

ROZDZIAŁ 18

Halina Pawłowska-Jaroń

Rozwój mowy dziecka w świetle teratogennego wpływu alkoholu na jego rozwój pre- i postnatalny	331
18.1. Wprowadzenie	331
18.2. Specyficzne uszkodzenia mózgu	339
18.3. Proces diagnostyczny w przypadku FASD	344
18.4. Sfery zaburzonego rozwoju dzieci ze spektrum zaburzeń poalkoholowych	347
Pytania i polecenia kontrolne	358

ROZDZIAŁ 19

Jolanta Panasiuk

Neurobiologiczne podstawy mowy	359
19.1. Język jako cecha gatunku ludzkiego	359
19.2. Filogeneza a ontogeneza mowy	360
19.3. Neurobiologiczne podstawy mowy	363
19.4. Mózgowa organizacja mowy	377
19.5. Neuroanatomiczne korelaty mowy	388
19.6. Lateralizacja czynności językowych	394
19.7. Zaburzenia mowy w przypadkach uszkodzeń mózgu	397
19.8. Neuroplastyczność a terapia logopedyczna	405
Pytania i polecenia kontrolne	407

ROZDZIAŁ 20

Waldemar Tłokiński, Henryk Olszewski

Zaburzenia mowy związane z wiekiem	410
20.1. Wprowadzenie	410
20.2. Mowa w fizjologicznym starzeniu się człowieka	411
20.3. Starzenie się patologiczne a mowa	415
20.4. Podsumowanie	425
Pytania i polecenia kontrolne	427

ROZDZIAŁ 21

Maria Kielar-Turska, Karolina Byczewska-Konieczny

Specyficzne właściwości posługiwania się językiem przez osoby w wieku senioralnym ...	429
21.1. Wprowadzenie	429
21.2. Zjawisko OTV (<i>off-target verbosity</i>)	432
21.3. Zjawisko TOT (<i>tip-of-the-tongue</i>)	437
21.4. Podsumowanie	441
Pytania i polecenia kontrolne	441

Bibliografia	444
Indeks osobowy	497
Indeks rzeczowy	500
Spis rycin	505
Spis tabel	509

